

Zaradi vse večjega povpraševanja in doseganja dodane vrednosti na trgu je postalo ekološko kmetijstvo primer dobre kmetijske prakse, ki prinaša številne pozitivne vplive tako na okolje kot tudi v ekonomskem in socialnem smislu, kar pa so tudi osnovni trije temelji trajnostnega razvoja. Razlogi za preusmeritev iz konvencionalnega v ekološko kmetijstvo so zelo različni in so lahko razdeljeni v štiri skupine.

- **Ekološki**
 - *ohranitev naravnih bogastev, biološke raznovrstnosti,*
 - *varstvo okolja,*
 - *varovanje tal,*
 - *zagotoviti živalim primerno rejo in krmo in*
 - *uporaba gensko nespremenjenih rastlin, krme za živali;*

- **Gospodarski**
 - *zadovoljitev povpraševanja na trgu,*
 - *višje prodajne cene,*
 - *gospodarska alternativa za kmečke družine,*
 - *oblika kmetijstva, prilagojena potrebam prebivalstva brez presežkov in stroškov zaradi onesnaževanja okolja,*
 - *manjša odvisnost od industrije (gnojil in sredstev za varstvo rastlin) in*
 - *možnost pridobitve dodatnega prihodka zaradi višjih subvencij;*

- **Prehransko-fiziološki**
 - *zdrava hrana za prebivalstvo brez ostankov pesticidov, brez hormonov v prehrani živali in drugih zdravju škodljivih snovi;*

- **Svetovnonazorski**
 - *ekološka pridelava je tudi način mišljenja in življenja.*

Predpogoj za uspešno preusmeritev pa je pridobitev korektnih informacij o ekološkem kmetijstvu – zlasti o njegovih posebnostih in priložnostih, ki jih lahko prinese. Poleg osnovnih prepovedi, ki jih ekološki kmet spoštuje (prepoved uporabe kemično sintetičnih pesticidov, lahkotopnih mineralnih gnojil, GSO in krme iz kostnem mesne ali krvne moke ter drugih živalskih odpadkov, hormonov in drugih pospeševalcev rasti, embriotransferja,...) in zahtev (kolobar, prosta reja, lastna krma,...) je ob preusmeritvi in tudi kasneje potrebno dosti več razmišljati, iskati nova/drugačna znanja, imeti veselje do novosti, opazovanja in eksperimentiranja ter se včasih soočiti tudi z nižjimi pridelki – zlasti pri zahtevnejših vrstah pridelave (sadovnjaki v gostih nasadih, vinogradi, zelenjava, krompir,...) ob neugodnih vremenskih pogojih.

Ekološko kmetijstvo je priložnost za uveljavitev trajnostnih načel, je usmerjeno v prihodnost in zagotavlja človeku prijazno in perspektivno delovno mesto. Omogoča ohranitev primerne razmerja med velikostjo posestva, kmetijsko tehniko, ohranitev stika z naravo, brez množične reje živali, brez uporabe kemičnih pesticidov,... Seveda ima vsak način pridelave svoje prednosti in slabosti ter omejitve (preglednica 1), ki jih mora vsak kmet oceniti za svojo kmetijo ter se po tehtnem premisleku odločiti za preusmeritev iz konvencionalnega v ekološko kmetijstvo.

Preglednica 1: Primerjava prednosti (možnosti, pozitivnih učinkov) in pomanjkljivosti (negativnih učinkov) med konvencionalnim in ekološkim kmetijstvom

Konvencionalno		Ekološko	
prednosti / možnosti / pozitivni učinki	pomanjkljivosti / nevarnosti / šibke točke	prednosti / možnosti / pozitivni učinki	pomanjkljivosti / nevarnosti / šibke točke
<ul style="list-style-type: none"> - veliki pridelki - velika delovna storilnost - prihranek časa - lažje delo 	<ul style="list-style-type: none"> - sprememba krajine - osiromašenje narave, pestrosti - degeneracija tal - ekološka nestabilnost - onesnaževane okolja – pesticidi in nitrati v pitni vodi - razsipna poraba surovin in energije - obtoževanje kmetov zaradi onesnaženja okolja - odvisnost kmetov od multinacionalnih agrokemičnih in semenarskih podjetij - zniževanje odkupnih cen kmetijskih pridelkov v svetovnem merilu 	<ul style="list-style-type: none"> - pridelki z najvišjo notranjo vrednostjo = zdrava živila brez ostankov pesticidov - varstvo okolja - ekološka pridelava je še posebej nadzirana - zadovoljitev povpraševanja na trgu - osebna ozaveščenost kmeta - zdravo življenje na kmetiji - zdravo delovno mesto - poštenost do sebe in potrošnikov - boljša kakovost – višje cene - tržna priložnost - ni onesnaževanja s pesticidi - ob primerni skrbi za organska gnojila ni onesnaževanja z 	<ul style="list-style-type: none"> - manjši pridelki - višji pridelovalni stroški, - ni še dovolj kupcev v bližini kmetije - neozaveščenost kmetov in kupcev - posmeh sosedov - velik pritisk plevelov, škodljivcev in bolezni po preusmeritvi - potrebna je sprememba v načinu razmišljanja - nujne investicije v stroje za zatiranje plevelov, izpuste za živali - potrebna je sprememba načina trženja in že na kmetiji povečati dodano vrednost s predelavo - potrebna so nova /

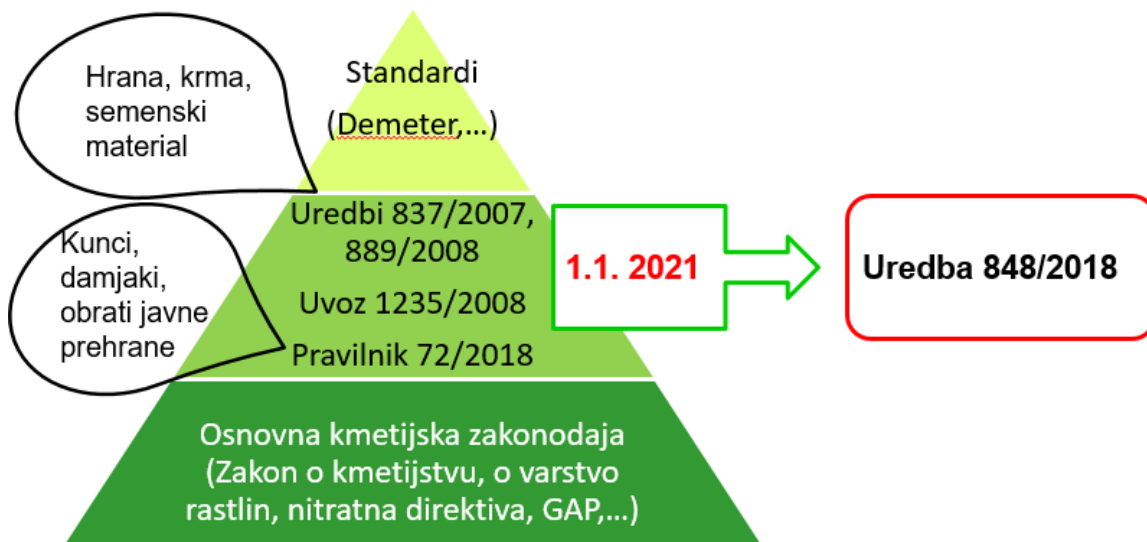
nitrati - zmanjšana odvisnost od industrije gnojil in pesticidov - ohranitev stika z naravo - je tudi način razmišljanja in življenja - ni množične reje živali - višje podpore na ha	drugačna znanja - preusmeritveno obdobje traja dve ali več let predno so pridelki priznani kot ekološki in v tem času obstaja problem prodaje
---	--

Ekološko kmetijstvo je edina oblika kmetijstva, ki je hkrati tudi shema kakovosti in ima enotno zakonodajo v Evropski uniji že od leta 1991. Trenutno se za področje pridelave, reje živali in predelave uporabljata Uredba Sveta (ES) št. 834/2007 in Uredba Komisije (ES) št. 889/2008 ter nacionalni Pravilnik o ekološki pridelavi in predelavi kmetijskih pridelkov oz. živil (72/2018). V nacionalni pravilniku so definirana pravila za rejo kuncev, damjakov in za obrate javne prehrane. 30. maja 2018 je izšla nova Uredba (ES) št. 848/2018, katera se prične uporabljati 1.1.2021. Nekatere skupine ekoloških kmetov pa si prostovoljno postavijo še višje kriterije, ki jih zapišejo v svojih standardih in če so tudi ti preverjeni, uporabijo tudi dodatne označbe in logotipe. Tako je v mednarodnem prostoru najbolj znana označba DEMETER, ki ga imajo lahko pridelki oz. živila, ki so bila pridelana v skladu s standardi organizacije Demeter International.

Nova uredba 848/2018 za ekološko kmetijstvo omogoča certificiranje nekaterih novih produktov: kvas, ki se uporablja kot hrana ali krma, morska sol in druge soli (hrana, krma), čaj maté, sladka koruza, listi vinske trte, palmovi srčki, hmeljevi poganjki, zapredki sviloprejk, naravne gume in smole, eterična olja, plutovinasti zamaški iz naravne plute, bombaž, nemikan ali nečesan, volna, nemikana ali nečesana, surove in neobdelane kože, tradicionalni zeliščni pripravki. Kljub temu pa bo še vedno ekološka kozmetika ali ekološki tekstil predmet certificiranja po različnih zasebnih standardih.

Druge novosti v Uredbi 848/2018 pa so še: možnost skupinskega certificiranja, nova so pravila za rejo kuncev, divjadi in insektov.

Pravila za obrate javne prehrane so še naprej definirana v nacionalnih predpisih (v Sloveniji Pravilnik 72/2018).

Shema: Zakonodaja, ki ureja ekološko kmetijstvo

Za vsa kmetijska gospodarstva velja, da se **začne obdobje preusmeritve** v ekološko kmetijstvo šele takrat, **ko to prijavi pristojnim organom in se podvrže nadzornemu sistemu**. Prijava je predpogoj tudi za izvajalce (pridelovalce, predelovalce, distributerje, uvoznike, izvoznike,...), ki predelujejo, pripravljajo, skladiščijo ali uvažajo iz tretjih držav velja, še predno dajo v promet katerikoli proizvod kot ekološki ali kot iz preusmeritve. **Prijava v kontrolo** je prvi korak oz. začetek preusmeritve in predpogoj, da se začnejo dejavnosti izvajalcev, ki pripeljejo do certificiranih ekoloških pridelkov oz. proizvodov za prodajo na trgu. V ta namen **izpolni »prijavni obrazec«** in ga posreduje izbranemu certifikacijskemu organu ter od tega dne dalje spoštuje pravila ekološkega kmetijstva. Prijava v kontrolo ni časovno omejena, stranka se lahko vključi kadarkoli. Vsi ekološki pridelovalci, ki želijo pridobiti finančno podporo iz ukrepa Ekološko kmetovanje, **morajo do konca vsakega koledarskega leta prijaviti oziroma obnoviti prijavo** v kontrolo ekološkega kmetovanja za naslednje leto. Z vstopom v ukrep EK se sklene 5 - letna obveza izvajanja ukrepa. Po preteku obveznosti je mogoče letno podaljšanje obveznosti. Odstop je možen samo v primeru višje sile, izjemnih okoliščin ali v primeru prenosa nosilstva zemljišč na drugega nosilca.

Pot do certifikata:

1. Seznanitev s postopkom certificiranja (*informiranje*).
2. Prijava v postopek certificiranja.
3. Sklenitev pogodbe.
4. Izvedba kontrole na kmetijskem gospodarstvu.
5. Pogovor s kontrolorjem in dogovor o nadaljnjih ukrepih.
6. Pridobitev potrdila oz. certifikata.

V Sloveniji so za izvajanje kontrole in certificiranja na področju ekološkega kmetijstva pooblašene in akreditirane štiri pravne osebe pri katerih se zainteresirani lahko pozanimajo glede osnovnih zahtev in se prijavijo v kontrolo:

- **IKC - Inštitut za kontrolo in certifikacijo Univerze v Mariboru** (skrajšano IKC-UM), Pivola 8, Hoče pri Mariboru, 02 613 08 31 / 32
<https://www.ikc-um.si/ikc-um/>
- **Inštitut za kontrolo in certifikacijo v kmetijstvu in gozdarstvo** (skrajšano Inštitut KON-CERT), Vinarska 14, Maribor, 02 228 49 52
<http://www.kon-cert.si/>
- **BUREAU VERITAS**, d.o.o., Linhartova 49, Ljubljana, 01 475 76 61
<https://www.bureauveritas.si/>
- **TÜV SÜD SAVA**, d.o.o., Stoženska ulica 2, Ljubljana, 01 300 61 30
<https://www.tuv-sud.si/sava-si>

Kdaj dosežejo pridelki status »ekološki«?

Po odločitvi na kmetiji za ekološko kmetijstvo je v zakonodaji predvideno t.i. preusmeritveno obdobje, ko se na pogoje ekološkega kmetijstva prilagodi celotno upravljanje kmetije (npr. ureditev izpusta za živali, kompostiranje,...) hkrati pa se tudi na kmetijskih obdelovalnih površinah v tem času lahko vsaj deloma razgradijo morebitni ostanki pesticidov iz uporabe v prejšnjih letih.

Preusmeritev na kmetiji traja praviloma dve leti od vstopa v kontrolo oz. zadnje uporabe nedovoljenih sredstev. V primeru trajnih rastlin (vinograd, sadovnjak, nasad špargljev) pa tri leta. Preusmeritev v živinoreji traja sočasno s preusmeritvijo kmetijskih obdelovalnih površin in ko je na razpolago ekološko pridelana krma za živali, so njihovi proizvodi tudi ekološki, kar pomeni tudi dve leti. Izjema je čebelarstvo, kjer traja preusmeritve eno leto in med in drugi pridelkih iz čebelarstva so drugo leto že »ekološki«.

Pridelki oz. živila rastlinskega porekla lahko iz drugega (enoletnice) in tretjega (za trajne rastline) leta preusmeritve lahko že prodajamo kot pridelke »iz preusmeritve v ekološko kmetijstvo«, živila živalskega porekla pa te možnosti po zakonodaji nimajo in so bodisi konvencionalna vsa leta preusmeritve ali »ekološka«, ko je preusmeritve zaključena. Status ekološki je pridobljen, če so vse kontrole pozitivne (če ni bilo temeljnih kršitev ekološkega pravil kmetijstva) in datum pridobitve certifikata je odvisen od datuma vključitve v kontrolo. V primeru neizpolnjevanja bistvenih zahtev ekološkega kmetijstva (npr. ureditev izpusta za govedo), se lahko preusmeritev tudi podaljša in v tem primeru izda certifikat samo za rastlinske pridelke, za rejo živali pa še ne.

Ker se večina kmetij odloči za vstop v kontrolo tik pred koncem koledarskega leta, saj je to pogoj za pridobitev neposrednih plačil v naslednjem letu, je običajno tudi pridobitev statusa vezana na ta termin. Vendar pa nam zakonodaja omogoča, da koledarsko gledano kak pridelek v ekološkem statusu pridelamo prej, če se za vstop v kontrolo odločimo tekom leta (preglednica 2), saj velja pravilo, da so lahko certificirani kot pridelki »iz preusmeritve« tisti, ki so bili posejani po 12-ih mesecih od začetka preusmeritve in kot »ekološki« tisti, ki so bili posejani po 24-ih mesecih od začetka preusmeritve. Tak primer je v drugi alineji spodnje preglednice, ko se je kmetija odločila za prijavo v kontrolo konec junija in vsi pridelki strniščnih posevkov naslednjega leta že imajo status »iz preusmeritve« in leto kasneje »ekološki«, kar pomeni, da smo dosegli višje prodajne cene že eno sezono prej, kar izboljša ekonomiko preusmeritve. Podobno je v trajnih nasadih, če se odločimo za vstop v kontrolo tik pred spraviom zadnje konvencionalne pridelave. Pridelki pobrani po 12-ih mesecih po začetku preusmeritve so že certificirani kot pridelki »iz preusmeritve« in po 36-ih mesecih kot »ekološki«. Doseči eno sezono prej ekološki status v gostem nasadu jablan ali tudi v vinogradu lahko bistveno poveča prihodek na kmetiji.

Preglednica 2: Statusi pridelkov glede na termin (datum) vključitve v ekološko kmetijstvo (K – konvencionalno, P – iz preusmeritve, E – ekološki)

Raba	datum prijave	2019		2020		2021		2022		2023
njiva	25.12.2019	K detelja		K detelja		P zg. krompir + endivija		E rdeča pesa		E čebula + pira
njiva	30.06.2019	K detelja	K + ječmen	K ječmen	P ajda	P zg. krompir	E korenček	E grah + pira		E pira + detelja
sadovnjak, vinograd	20.12.2019	K		K		P		P		E
sadovnjak	1.9.2019	K	K	K	P	P	P	P	E	E

travinje	30.12. 2019	K	K	P	E	E			
travinje	1.3. 2019	K	K	K	P (odkos po 12-ih mesecih eko. rabe)	P	E	E	E
Govedo (meso)	30.12. 2019	K	K	K	E	E	E		
Čebele (med in izdelki)	30.12. 2019	K	K	E	E	E			

Zakonodaja omogoča skrajšanje preusmeritve v primeru dokazljive neuporabe nedovoljenih sredstev v prejšnjih letih – npr. ob nakupu zapuščene in v zadnjih letih neobdelane kmetije. Retroaktivna odobritev preusmeritve je možna, če se pristojnemu organu (pri nas Ministrstvu za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano) predložijo zadostni dokazi, na podlagi katerih se ta prepriča, da so bili takšni pogoji izpolnjeni vsaj tri leta.

Glede na to, da je v živinoreji možno v posebnih primerih na ekološki kmetiji dokupiti živali iz konvencionalne reje (npr. če ni na voljo ekoloških živali), je določeno tudi minimalno obdobje ekološke reje in krmljenja, da so živila živalskega porekla lahko prodana kot ekološka. To obdobje je najmanj 12 mesecev v primeru kopitarjev in goveda za prirejo mesa oz. vsaj tri četrtine njihovega življenja, 6 mesecev v primeru malih prežvekovalcev (drobnica) in prašičev ter živali za prirejo mleka, 10 tednov za perutnino za prirejo mesa, ki se vhljevi pred starostjo treh dni in 6 tednov v primeru perutnine za prirejo jajc.

Z dokupom ekološke krme in s predhodno ustrežno prilagoditvijo pogojev reje (prosta reja, paša,...) je možno npr. pri molznicah že po 6-ih mesecih prodajati ekološko mleko, seveda pod pogojem, da je to tudi ekonomsko upravičena odločitev.

Kako bi lahko čim prej dali na trg ekološko mleko?

Osnovno izhodišče - krave molznice se morajo najmanj **6 mesecev krmiti z ekološko krmo** – mleko lahko dobi status ekološko.

Ob vključitvi v kontrolo do 31.12.2020, kar je pogoj za pridobitev dodatnih ekoloških subvencij v 2021 obstaja več možnosti:

- teoretično je možno imeti ekološko mleko že po 1.7.2021, če 100% dokupijo vso krmo ekološkega porekla in jo krmijo molznicam najmanj 6 mesecev ob predpostavki, da je na kmetiji prota reja oz. so omogočeni izpusti.

- **običajen potek preusmeritve traja 2 leti → eko mleko po 1.1.2023.**
- 20% krme iz lastnih površin v 1. letu preusmeritve (=paša po 1.4.2020) + dokup 80% ekološke krme ali kombinacija dokupa 50% ekološke in 30% iz preusmeritve 2. leta iz druge kmetije → ekološko mleko po 1.10.2020
- 100% krma iz preusmeritve površin v 2. letu kontrole na lastni kmetiji (po potrebi dodatek ekološke, če je dokup) – paša po 1.4.2022 + 6 mesecev → ekološko mleko po 1.10.2022

V nekaterih primerih so torej lahko na kmetiji prisotni kmetijski pridelki oz. živila v različnih statusih. Poleg že opisanega obdobja preusmeritve in dokupa konvencionalnih živali, je tak primer lahko tudi ob širitvi ekološke kmetije (zakup ali nakup konvencionalnih površin). Na novo pridobljenih njivskih površinah je v prvem letu najbolje posejati deteljno travno mešanico, ki jo lahko mulčimo in bogatimo tla s hranili ali tudi pokrmimo. To nadaljujemo tudi naslednje leto. Če pa se odločimo za setev poljščin izberemo takšne, ki jih ne pridelujemo na ostalih njivah, ki že imajo status ekološki. V nasprotnem primeru bo ves pridelek imel nižji status, ker se pri večini poljščin sort ne da med seboj ločiti. Pridelki v različnih statusih pa so včasih tudi ob kršitvah (uporaba nedovoljenih sredstev), ko pridelki s posameznih površin izgubijo status ekološki in se ponovno prične preusmeritev površine.

Možne težave in tveganja ob preusmeritvi na kmetijah z različnimi pridelovalnimi usmeritvami

Prepoznavanje tveganj ob preusmeritvi in pravočasno iskanje rešitev ter preventivno delovanje je lažja pot kot učenje na lastnih napakah. Ker pa je vrhunskega strokovnega znanja o ekološkem kmetijstvu še vedno malo, se mora vsak sam potruditi za pridobitev potrebnih informacij. Zelo učinkovito je pridobiti znanje pri že izkušenih ekoloških kmetih z dobrimi pridelovalnimi rezultati. Takih je vse več tudi v Sloveniji. Da pa se ne bi učili samo iz lastnih napak, je v nadaljevanju nekaj najpogostejših težav in možnih rešitev, ki se pojavljajo ob preusmeritvi (preglednica 3).

Preglednica 3: Možne težave in rešitve za kmetije z različnimi pridelovalnimi usmeritvami

Možne težave, problemi ob preusmeritvi	Možne rešitve ob preusmeritvi
Kmetija s travinjem (govedoreja)	
– visok pritisk plevelov (ščavje)	– izboljšanje skladiščenja hlevskega gnoja, gnojevke in tehnike za rabo teh gnojil
– premajhna gnojna jama	– zmanjšanje staleža živali
– pregnojenost kot posledica prekomerne obremenitve živali	– izboljšanje prakse pri gnojenju
– nezadostna lastna pridelava krme	– preureditev hleva
– neprimerno grajeni hlevi	– ureditev izpusta
– neurejeni izpusti za živali	

-
– manjše možnosti trženja za meso in mesne proizvode	– priključitev blagovni znamki za meso iz ekološke prireje
-

Poljedelsko travniška (mešana) kmetija

– pojav bolezni (npr. žit) zaradi neprimerne kolobarja v preteklosti	– kolobar (npr. za bolezni občutljivejšo pšenico nadomestiti z drugimi žiti)
– visok pritisk plevelov – zlasti trajnih	– koruzo in (sl.) pese nadomestiti z bobom, deteljno-travno det. meš...
– znižanje pridelka	– večji delež njiv posejati z vmesnimi posevki in rastlinami za zeleno gnojenje (vedno zelene = zasejane njive)
– nezadostna količina organskih gnojil	– povečati v kolobarju delež zasejanih travnikov
– neprimerna tehnika (stroji) v poljedelstvu	– nabava strojev za mehanično zatiranje plevelov
	– izboljšanje tehnike gnojenja z živinskimi gnojili
-

Poljedelsko zelenjadarska kmetija (pod 1 GVŽ/ha)

– veliko znižanje pridelka	– razšitirev kolobarja in uvedba zelene prahe
– pojav bolezni	– setev zrnatih metuljnic (grah, bob, fižol, soja,...) namesto drugih okopavin
– visok pritisk plevelov	– zamenjava pšenice z drugimi žiti (pira, rž, tritikala,...)
– nezadostne količine organskih gnojil	– uporaba organskih gnojil (kompost, zeleno gnojenje,...)
	– nabava / najem strojev za mehanično zatiranje plevelov
	– povečanje staleža živali
-

Sadjarsko/vinogradniška kmetija

– povečan pritisk bolezni in škodljivcev	– sajenje sort odpornejših proti boleznim
– manjkajo koristne živali (naježdniki, trepetalke, tančičarice, roparske stenice, pikapolonice, plenilske pršice,...) in ugodne življenjske razmere za njihov razvoj	– ciljno zatiranje bolezni in škodljivcev z: <u>rastlinsko mineralnimi pripravki</u> (olja, žveplo, baker,...) in <u>biološkimi</u> (npr. uvajanje predatorjev, valilnice za koristne ptice,), <u>mehanskimi</u> (izrezovanje rakastih tvorb, odstranjevanje plesnivih poganjkov, parazitskih rastlin, mumij,...) ter <u>biotehničnimi ukrepi</u> (feromonske,
– neizenačena rast zaradi izbora neprimernih podlag	
– nezadostna oskrba s stroji za mehanično oskrbo tal (mulčerji, okopalniki,...)	
-

<ul style="list-style-type: none"> – ni na razpolago ustreznega sadilnega materiala 	<ul style="list-style-type: none"> barvne vabe, metoda zbejanja,...) – ohranjanje in zasajanje živih mej, negovanje podrasti (izmenična košnja/mulčenje), urejanje skalnjakov... za pospeševanje razvoja koristnih živali – opazovanje škodljivih in koristnih živali v nasadu – vsejavanje in trajna ozelenitev tal
--	--

Temeljne kršitve zakonodaje in dodeljevanje sankcij - odstopanja od predpisov za ekološko kmetijstvo

CO so si v okviru svojih pravil delovanja prekrške/odstopanja od pravil razdelili v več kategorij neskladij, po 1.1.2015 pa je v veljavi **Uredba o ukrepih v primeru nepravilnosti in kršitev v ekološkem kmetovanju (UL RS 96/2014)**, ki definira **hudo kršitev** ali kršitev z dolgoročnim učinkom, **večjo kršitev** (neskladnost posamezne zahteve, katere posledica je zavrnitev izdaje oziroma razveljavitev certifikata za posamezne kmetijske pridelke oziroma živila pri pridelavi oziroma predelavi), **manjšo kršitev**, **namerna kršitev** (zavestna kršitev z razumevanjem in ob zavedanju možnih posledic) in **ponavljajočo kršitev** (enako kršitev posamezne zahteve pri istem izvajalcu, najmanj dva krat v dveh zaporednih koledarskih letih). Izpostavljen je tudi **pomen vodenja evidenc**, kjer jih mora v primeru nepopolnih dopolniti najpozneje v 20 dneh, če je manjkajoče podatke mogoče pridobiti. V nasprotnem primeru se izvajalcu certifikat za posamezne kmetijske pridelke oziroma živila zavrne oziroma razveljavi.

Manjša kršitev – neskladnost mora izvajalec odpraviti v roku, ki ga določi CO, sicer se mu certifikat za posamezne kmetijske pridelke oz. živila zavrne oziroma razveljavi.

Večja kršitev - CO izvajalcu zavrne oz. razveljavi certifikat za posamezne kmetijske pridelke oziroma živila pri pridelavi oziroma predelavi,

- če je v tleh presežena opozorilna emisijska vrednost v skladu s predpisom, ki ureja mejne, opozorilne in kritične emisijske vrednosti nevarnih snovi v tleh,
- če se uporablja seme ali semenski material, ki je obdelan z nedovoljenimi sredstvi,
- če se izvaja hidroponska pridelava,
- če se uporabljajo oziroma so prisotni nedovoljeni proizvodi in snovi,
- če izvajalec ne izvaja kolobarja oziroma ima na isti površini enako kulturo več kakor dve leti,
- če je v suhi snovi presežen dovoljeni delež konvencionalne krme v obroku oziroma glede na celotno letno količino krme,
- če na kmetijskem gospodarstvu poteka vezana reja živali, ki ni v skladu z Uredbo 834/2007/ES, Uredbo 889/2008/ES in Pravilnikom o ekološki pridelavi in predelavi,

- če natovarjanje in raztovarjanje živali poteka z uporabo kakršnegakoli električnega spodbujevalnika za priganjanje živali,
- če se nadzorni ukrepi za veterinarska zdravila za živali ne izvajajo v skladu pravili,
- če izvajalec hkrati neekološko in ekološko prideluje enake sorte kmetijskih rastlin, ki se jih ne da ločiti,
- če izvajalec hkrati neekološko in ekološko vzreja enake vrste živali, razen pri ribogojstvu,
- če postopki priprave ekološke hrane ne potekajo časovno ali prostorsko ločeno od neekološke hrane,
- če se pri predelavi uporabljajo snovi in tehnike, ki bi povrnile lastnosti, ki se izgubijo med predelavo,
- če vzorca potrdila o kontrolnem pregledu iz priloge V in vzorca izpiska potrdila o kontrolnem pregledu iz priloge VI Uredbe 1235/2008/ES ne potrdi pristojni carinski organ pri uvozu iz tretjih držav za kmetijske pridelke oziroma živila, ki so pridelana oziroma proizvedena v skladu z Uredbo 834/2007/ES,
- če izvajalec predhodno ni pridobil dovoljenja za izjeme od pravil ekološkega kmetovanja ali
- če ekološka pridelava oziroma predelava ne poteka v skladu s splošnimi pravili kmetijske pridelave.

Huda kršitev – CO izvajalcu zavrne oziroma razveljavi certifikat za vse kmetijske pridelke oz. živila pri pridelavi oziroma predelavi,

- če organizaciji za kontrolo in certificiranje ne omogoči dostopa do vseh objektov,
- če odkloni kontrolo organizacije za kontrolo in certificiranje,
- če izvajalec ne vodi nobene evidence,
- če označuje oziroma oglašuje izdelke kot ekološke in ti niso proizvedeni v skladu z zakonodajo za ekološko kmetijstvo,
- če je bila ugotovljena namerna kršitev, ki se nanaša na uporabo ali prisotnost proizvodov in snovi, ki niso dovoljene v ekološkem kmetijstvu ali
- če uporablja ionizirajoče sevanje (UL RS 96/2014).

Določevanje statusov

Trajanje preusmeritve (rastlinska pridelava): enoletne kulture, travinje - 24 mesecev pred setvijo, trajne kulture – 36 mesecev pred spravilom pridelka. Na osnovi vloge oddane Na MKGP se lahko preusmeritev skrajša ali podaljša.

Proizvodi živalskega porekla:

čebelarstvo - 12 mesecev

živinoreja - vezano na površine (krma - 2 leti), nerastlinojede vrste; zunanje površine -1 leto

Vodenje evidenc predstavlja osnovo pri dokazovanju ekološke pridelave. Beležiti je potrebno evidence o opravilih, uporabljenih materialih, izvedenih ukrepih... Evidence so lahko v fizični ali elektronski obliki, pomembno je, da so vedno na voljo za pregled CO ali

drugim pooblaščenim organom. V primeru vključenosti KOPOP in kontrole EK - združene evidence skladno z Splošnimi navodili za vodenje poenotenih evidenc o delovnih opravilih za ukrep KOPOP iz PRP 2014–2020 in EK: .

Vsebine evidenc rastlinske pridelave:

- Izvedeni splošni ukrepi (setev, rez, spravilo pridelka...)
- Gnojenje (datum, GERK, površine, gnojila, količina)
- Varstvo rastlin (datum, GERK, utemeljitev upravičenost uporabe, sredstvo, količina,...)
- Načrt kolobarja (vpisati je potrebno glavne kulture in dosevke)
- Evidentiranje dokupa semenskega in sadilnega materiala, dokupa gnojil ter dokupa sredstev za nego in varstvo rastlin (+ dokazila, priloge)

Evidence – reja živali:

- Vodenje staleža živali (povečanje, zmanjšanje števila)
- Vodenje dnevnika izpustov (če je to potrebno)
- Zdravljenje živali - na osnovi zdravil predpisanih s strani veterinarja (vrsta zdravila, razlog, katere živali so bile zdravljene, čakalna doba in 2-kratna čakalna doba,...)
- Dokup krmil in krmnih dodatkov
- Drugi dokupi – npr. sredstva za nego živali, sredstva za čiščenje in razkuževanje zgradb in napeljav v živinoreji
- Čebelarstvo: premiki, zdravljenje, točenje medu (datum, vrsta in količina medu), krmljenje čebel

Vodenje evidenc pri predelavi ekoloških živil

- Seznam proizvodov
- Recepture (sestavine in njihovo poreklo, količine)
- Evidentiranje dokupov (sestavine, dodatki, ostala sredstva) s prilogami (računi, dobavnice, deklaracije,...)
- Evidenca o prodaji
- Seznam podizvajalcev, dogovorna pridelava
- Seznam dobaviteljev
- Zaloge

Ukrep EK v kombinaciji z drugimi ukrepi PRP

Ekološki kmetje lahko v okviru PRP 2014-2020 na isti površini kombinirajo tudi z ukrepi KOPOP), če se zahteve ne prekrivajo. Plačila se v tem primeru seštevajo, pri čemer se upošteva najvišji dovoljeni znesek plačil (primer: k najvišjemu dovoljenemu plačilu za njive iz naslova KOPOP se lahko dodatno prišteje najvišje dovoljeno plačilo za njive iz ukrepa ekološko kmetovanje). Možne kombinacije z: OMD, dobrobit živali, sheme kakovosti - samo na novo vključeni v kontrolo (dodatne točke), skupine in organizacije proizvajalcev – na novo priznane SP (dodatne točke), usposabljanje in svetovanje, naložbe

v osnovna sredstva, razvoj kmetij in podjetij (višji delež podpor za zagon dejavnosti za mlade kmete), sodelovanje.

Najpogostejše napake pri izvajanju ukrepa EK (ugotovljenih s strani CO)

V povprečju se kršitve zakonodaje pojavljajo približno na četrtini KMG. V večini se pojavljajo manjše kršitve, kot so: nepopolna dokumentarna evidenca, neskladja povezana s podizvajalci, ni ažurnih opisov postopkov dejavnosti, ni vzpostavljenih/prepoznanih previdnostnih in praktičnih ukrepov

Sledijo večje kršitve: dokup konvencionalnega nerazkuženega semena brez odobrene prošnje, dejavnost ni registrirana pri pristojnih organih, neustrezen dokup živali.

Hude kršitve, kot so uporaba/prisotnost nedovoljenih snovi, so prisotne v zelo nizkem odstotku (manj kot 1%).

Ukrepi za zmanjšanje tveganj za pojavnost neskladij na ekoloških kmetijah

Praktični ukrepi: so tisti, ki jih je potrebno sprejeti na ravni enote in/ali prostorov in/ali dejavnosti, da se zagotovi skladnost s pravili za ekološko pridelavo (npr. načrt gnojenja, načrt upravljanja ekološke enote za vzrejo živali, načrt varstva rastlin,....)

Primer praktičnega ukrepa: če ekološko KMG pridobi nove neekološke površine, ko so vse površine že ekološke. Na novih površinah (status preusmeritve, pridelki konvencionalni) posejati druge rastline kot na obstoječih ekoloških površinah. V nasprotnem primeru, če so enake rastline na eko površinah in na površinah v preusmeritvi, je status celotnega pridelka teh rastlin na KMG konvencionalen.

Previdnostni ukrepi: so tisti, ki jih je potrebno sprejeti za zmanjšanje nevarnosti **kontaminacije z nedovoljenimi proizvodi** ali snovmi, ter čistilne ukrepe, ki jih je treba sprejeti v skladiščnih prostorih in v vsej pridelovalni verigi

npr. sosednje konvencionalne površine, vzporedna neekološka dejavnost, izvajanje/koriščenje strojnih uslug...